

Olev Remsu
TAPJAD

 TÄNAPÄEV

Kujundanud Angelika Schneider
Toimetanud Armand Torm

© Olev Remsu
© kirjastus Tänapäev, 2018

ISBN 978-9949-85-316-8
www.tnp.ee

Trükitud OÜ Greif trükikojas

Mõisapargis kolhoosi kartulipõllu kõrval kiiskasid öisest sajust märjad lehtpuud särepunaselt ja leetjaskollaselt. Taamal kõrguv kungas leekis hommikupäikeses nagu värvimägi ning säravsinises vihmapestud taevas kaisutas hõbedane pilvepaar teineteist nõnda kui armunud. Põld, millest me oma juttu alustame, paiknes orus, justkui metsapalangutega piiratud katlas.

Lõuna-Eesti!

Kas oli see värvikirev sügis? Või mahesoe vananaistesuvi? Äkki hoopis erutav hingekevad? Või mine tea, vahest koguni ränk tuumatalv, kui kaugemat tulevikku silmas pidada.

August Sangaste logistas kohale vankris, kroomsäärikus jalg üle vankriääre rippu, piibutobi huulte vahel. Kolhoosi brigadiris oli stiili ja väarikust. Mees kandis paremaid päevi näinud pikka poolpidust tumedat kuube. Selle rinnataskust vaatasid välja täitesulepead, Sangaste ametis üpris vajalikud tööriistad.

Vanker oli tal tavaline sõnnikuveo oma, istelaud risti üle kõrgete äärte. Hobune aga hästi toidetud paras prun-

nakas jahumokk, jalad paksud kui telefonipostid, mis undasid maanteel oma undamist.

„Trastu, trastu!” teretas Sangaste paarikümnet noort ja libistas end vankrilt maha. „Teie olete väegade suured vaimuinimesed, teiega peab rääkima rahvusvahelises keeles. Kas keegi teist on varem hobust näinud?”

Püsis vaikus.

Hell ei rutanud teatama – mina olen! Küsimuses oli ju nõökamist, mitte just tigidat ja mõnitavat, pigem mõnusat hommikuhuumorit, mida andis järeldada lisaks naeruhäälele ka brigadiri muigel silmadest ja keerdus vuntsidest. Aga ikkagi, kohe polnud tarvis oma trumpe välja käia.

Kaks poissi, ülejäänud neiud seisis põlluveerel, kõigil jalas botikud, kellel madalama, kellel kõrgema säärega, peaaegu kõigil üll treeningdress, mõnel sinine, mõnel päris must. Ainult Hell ja Manivalde erinesid teistest. Pisut. Hellgi kandis dressi, aga see oli šokolaadpruun ja ratsuri oma, püksiahter kaarenmust ja puhtast nahast, et peaks vastu sadulat hõõrudes kauem vastu. Ja pükstest immitses hobuse lõhna. Mis teha, kui sobivamat polnud võtta...

Peas oli valget verd neiul roosa tutiga hele suusamüts, septembrikuu esimeseks nädalaks pisut varajane, ent ratsa-kiiver oli tundunud kohatu või siis eputav ning seda polnud Hell kodus kolhoosiks asju pakkides seljakotti pannud.

Neiul oli kahju, et tal polnud taskus porgandeid. Kui ta oli veel väike plika, olid tal hobusekommid alati käepä-

rast ning kui ta siis juhtus tänaval mõnd hobust nägema – keda toona, paarteist aastat tagasi liikus Tartus kaugelt rohkem –, laskis ta loomal maiustada. Milline jumalik tunne, kui suksu pehmed mokad üle peo libisesid!

Manivalde tundus selles rohinoores rivis teistest täiskasvanum, teda võinuks julgelt meheks nimetada. Selleks ülenduseks andsid tuge esimesed mõtlikud murekortsud laubal, aga ka hõbedaste, ankrutega ilustatud nõõpidega sinel tema seljas. Sineli hõlmad olid valla ning nende vahelt paistis madrusesärk, mida teadjamad mehed telnjaškaks kutsusid.

„Pole näinud korstnapühkijat valget ega möldrit musta, ei tea hobesest nehkugi,” võttis Sangaste asja kokku, haaras vankripõhjust heinakoti ja sidus selle ümber hobuse kaela. Loom pistiski pea silmapilk kotti ja hakkas krõmpsutama. Ainult kõrvad paistsid välja, nende liikumise järgi võis oletada, et roog oli talle mookamööda.

„Hobune on ühehobujõuline kaeramootor!” teatas pisut hilinevalt sellel niiskusest õhkaval kartulipõllul mustvalges maleruudulises vihmakeebis kolmas mees hing, keda Hell endamisi vahel Ralf Ralfi pojaks ja vahel Ralfinduseks kutsus. Punapäine noorsand oli niisugune *amorpoika* tüüpi, seepärast. Teised tüdrukud pahvatasid Ralfi nalja peale naerma, Hell mitte. Masinaid oli niigi liiga palju, polnud vaja neid igale poole toppida.

„Olge palun ettevaatlikud, see ühehobujõuline hammustab. Ja mitte ainult ei hammusta, kaeramootoril on

väägade kurjad kombed, ta nimelt sööb inimesi. Eriti maitsevad talle üliõpilased, just esimese kursuse omad, kes on siia tulnud šefitama, kolhoosile oma vägevat õlga all panema,” rääkis brigadir ning paitas-patsutas looma põske. „Ütle, Rosin, mitu studioosust oled sa juba nahka pistnud? Ja kummad on sulle apetiitlikumad, kas poisid või preilnad? Mis sa nii tasakesi! Ütle kõvasti, et kõik kuuleksid!”

„Oi, mina kardan, väägade kardan, mina panen putku!” kuulutas nüüd Ralf ning teenis jällegi peaaegu üksmeelse naeru. Helligi heledad silmad muigasid.

Kui kõik teised olid Tartusse õppima tulnud mitmest paigast üle Eesti, siis Hell oli puhastverd tartlane. Neiu oli sünnist saati elanud Tähtvere linnaosas, Lydia Koidula tänavas. Ta mäletas uhkeid hobuseid ammu-ammu. Emaga käisid nad Tähtvere pargis jalutamas, mõlemad imetlesid ratsusid ja ratsasportlasi, kes pargi taga Kreutzwaldi tänava parkuuriplatsil trenni tegid.

Ratsavõistlused olid Helli ja tema ema pidupäevad. Väljak oli lippudega ehitud ning takistuste sinipunavalgekirjud latid helisesid kõlavalt, nagu oleksid need metallist, kui mõni suksu need üle hüpata proovides maha ajas. Mõne looma taguotsale oli maleruudustik harjatud. Ühed karvad ühtpidi, teised 90-kraadise nurga all teistpidi ja kõik läiklesid. Mõni ratsu oskas liikuda külg ees, mõni koguni tantsida. Neid kunste demonstreeriti siis, kui võitjad autasu said. Vahva!

Muidugi tõmbas Helli ratsabaasi. Kui vana ta oli, kui ta alustas? Kümme ja pool. Ent enne, kui teda sadulasse lubati, pidi ta hobuste eest hoolitsema, tasuta tööd tegema. Jalutas lühikesi ohje hoides trennist tulnud väsimusest vahutavaid loomi aedikus, tassis seejärel neile heina, kaera ja jõusööta ette, kasis nahka, kammis lakka, torkas kapju raudoraga lopast puhtaks. Joogivesi vulises kohale ise, kui loom klappi koonuga alla surus. Alles paari kuu pärast, prooviaja lõppedes, teenis tüdruk õiguse ratsutada. Hell oli veel nii pisike, et treener pidi ta sadulasse upitama, muidu oleks ta maneežipõrandale jäänudki.

Ei, kauem ei tohi ma seda endale pidada, otsustas Hell. Tüdruk tahtis ülikooli au eest välja astuda, öelda – mina olen! Mina olen varem hobust näinud!

Täpipealt need samad sõnad kuuldusidki, ainult et kandval ja vägeval bassihäälel. Ja tulid need hoopis Manivalde Kagge suust. Sinelis kursusekaaslane astus ette ning patsutas looma tagumikule, ei kartnud, et saab kabjaga raksaka.

„Tavotiga on kõvasti kokku hoitud, vankri rattad kriuksuvad,” teatas madrusesärgis Manivalde maamehelikult natuke põriseval, korralikult väljakõhimata häälel. „Mis ta nimi kah on?”

„Oo, merekündja-linnavurle teab tavotist! Kolhoosikord, kõik peabki olema pilla-palla. Kui kõik oleks korras nagu Norras, siis on see juba kahtlane asi, väägade kahtlane,” lausus Sangaste. „Ja mis on hobuse nimi? Teie

olete suured filoloogid, nagu mulle kontorist kosteti, teist saavad suured kirjanikud, inimhingede insenerid, arvake ära, mis on hobuse nimi!”

„Ma arvan, et Miira, tal on täpisealt Miira silmad,” oletas Manivalde.

„Mis Miira, ise oled sa Miira!” torkas Ralf. „Selle setuka nimi on Tšempion, juba väljanägemiselt näha, et Tšempion!”

Õeldi veel Kiira, Rella, Ropsi, Sõbra ja mõned muudki nimed, aga kõik laitis Sangaste maha.

„Kas ei ole siis Rosin?” imestas Hell. „Vähemalt see nimi õeldi ennist, kui mu kõrvad mind just ei petnud.”

„Tubli! Väagade tubli, preilna! Teie jõuate elus kõrgele-kaugele, teie panete tähele, mida ülemused räägivad,” tunnustas brigadir.

„Ole sa pugemise eest kiidet! Üliõpilased peaksid olema mässajad, mitte kintsukaapijad,” pistis Ralf, nii et kõik kuulsid, ja vabandas: „Ma mõtlesin, et Rosin on varjunimi. Ma mõtlesin, et küsitakse pärisnime. Luuletajatel on varjunimed, miks ei võiks siis olla nii targal setukal?”

„Kumb neist mind tõmbaks, kas Manivalde või Ralf Ruudus?” küsis Hell endalt. Ei kumbki, neiu südame külge olid kasvanud hobused, seal ei olnud mehepoegadele ruumi.

Esmalt oli Hellini jõudnud Manivalde olemasolu. Augustikuu viimasel päeval läks neiu ülikooli peahoone muuseumitiiva koridori uurima rektori käskkirju. Sinna, spetsiaalsele tahvlile, need klaasi alla pandi, knopkad neljas nurgas. Enda kohta ta teadis, et tema on sisse saanud, kuid huvitav, kes on kursusekaaslased?

Esimesena oli eesti filoloogide nimistus Kagge, Manivalde Anna poeg.

Anna poeg...

Teisena tema – Süvak, Hell Valdeko tütar.

Nemad olid päris esimesed, kuna nad olid lõpetanud keskkooli kuldmedaliga, siis pidid nad tegema ainult ühe eksami, kirjutama kirjandi, ja kui seda viiega hinnati, olid nad plaksti ülikoolis sees. Nii läkski.

Priimuste järel tuli lehekülje ühest küljest teiseni ulatuv masinakirjakriips, selle all oli pealkiri „Üldkonkursi korras” ning siis püsttulbas kaheksateist õnnelikku kursusekaaslast, kes olid peale kirjandi teinud veel eesti keele suulise, ajaloo ja võõrkeele eksami. Neil olenes kõik punktidest, sellest, kui suur on hinnete summa. Ainsa poisina oli allpool kriipsu Ilustrumm, Ralf Ralfi poeg.

Ralf Ralfi poeg? See on Ralf Ruudus, libises Hellil endamisi üle huulte. Ralf Ruudus, see on jälle Ralfindus.

Paari päeva pärast tuli avaaktus. Manivalde ja Hell istusid seal kõrvuti esimeses reas, Manivalde oli suur ja kohmakas, ümber ta kaela oli seotud kortsus lips, mis särgikrae vahele ei mahtunud, mehest immitstes viinalõhna, tundus, et ta on enne tähtsat tseremooniat lonksupaar julgust võtnud. Üliõpilaspileti järele astus ta harkis kõnnakuga lonta-lonta, otsekui kardaks, et põrand lööb kõikuma. Rektori käepigistuselt naasnuna istus ta vopsti maha ning asus piletit uurima. Hell viskas salapilgu, oligi – Kagge, Manivalde Anna poeg.

Teda tuleb aidata! Mis sest et ta on minust vanem ja vähemalt kaks korda suurem, teda peab aitama, otsustas neiu.

Ralf Ralfi poeg astus ette kiire ja nõtke kõnnakuga, kohe näha, et parketivilumusega. Poiss kandis ainukesena terve teaduskonna peale kikit, pealegi särepunast, rektori ees kummardas ta elegantselt ning kui siis saali poole pööras, tõstis pileti üles ning tervitas rahvast nagu kuulus estraaditäht. Ja seljas oli poisil unistuste unistus – metallnööpidega sinepikollane seemisnahkne jakk!

Ainuüksi sellesse jakki võib mõni tüdruk armuda, mõtles Hell.

„Issand, milline pea!” õhkas lopsakavõitu, ümmarguste põskedega, heledate patsidega neiu Helli kõrval. „Ma mõtlesin välja, mis värvi ta juuksed on. Porgandi

värvi! Saame tuttavaks, sinu nime ma tean, sina oled Heli, mina olen Reena.”

„Ma olen Hell,” täpsustas Hell. „Ei tea, kas kuskil on aretatud kerakujulisi porgandeid? Igasuguseid asju aretatakse, miks ei võiks kellelgi pähe tulla aretada kerakujulist porgandit?”

„Eriti mõnel punapeal,” arvas Reena ning nad surusid päris meeste kombel kätt, Hell märkas väikest lotikest naabri lõua all. „Ma lugesin küll käskkirjast, et sinu nimi on Hell, kuid ma arvasin, et see on apsakas. Mu ema on masinakirjutaja ning tema räägib ikka, kui palju apsakaid tippimisega juhtub.”

„Tss! Rektor juba vaatas!” lausus Hell ning pilku Reena poole pöörates nägi, millist imelikku käekotti teine põlvedel hoiab. See võis olla ehk tema vanaema oma?

Järgmise päeva hommikul kogunes nende kursus, kolhoosirõivad seljas, ülikooli peahoone ette ootama veoautot, mis nad kartuleid võtma viiks. Manivalde hoidus omaette, suitsetas teistest eemal, Ralf oli tüdrukute keskel ning rääkis kogu aeg iseendast. Kõik imetlesid teda, hüüdsid vahele oo ja aah. Ainult Hellile meenus ema, kui ta pehmekeelse isa juttude kohta ütles – kes sind kiita jõuab. Tuli välja, et Ralf oli juba suve hakul püüdnud astuda lavakunstkateedrisse, sealt ainult ühe punktiga välja jäänud. „Eesti rahvas kaotas rahvakunstniku!” kuulutas poiss. Sisseastumisetüüdiks oli tal olnud inimese tee loomaks. Ta oli kujutanud otse väiklaselt armukadedat abi-

elumeest, kes muutub vihast krokodilliks ning pistab tema meelest truudusetu abikaasa nahka. „Näita, näita!” nõudsid tüdrukud. Ralf Ruudus valis objektiks Helli, lahendas kiivuse kujutamise nuusutamise teel. Hiilis, silmad kinni, ümber neiu, ahmis ninaga siit ja sealt, peatus just ratsapükste nahaga kaetud taguotsa juures. Hell ebales, kõik pahvatasid naerma. Milliseid ilmekaid nägusid oskas Ralfindus teha! Seejärel viskus poiss pikali, vingerdas peahoone kuulsaate sammaste ees laial trepimademel, mõirgas krokodillina ja pures Helli botikuid. Kõik lõkerdasid, Helligi ajas muigele. Ainult Manivalde ei naernud, tema tomutas veidi eemal edasi, kiskus ühe paberossi teise järel.

„Tegelikult olen kursuse täht mina,” kuulutas Reena, kui Ralf pidas pullitamise hingetõmbepausi. „Sellepärast, et minu perekonnanimi on Täht.”

„Kas suur- või väiketäht?” tõnkas Ralf.

„Või hoopis taevatäht?” mahendas torget Hell.

„Pese kõrvad puhtaks, poju! Staar, ma ütlesin!” deklareeris Reena.

„Staar!? Vaadake, kes on staar!” hüüdis poiss, ajas rinna uhkelt kummi ja patsutas oma kammimata, sassis juukseid. „Kahte staari ühele kursale ei mahu. Ja kui keegi tahab minu karvade üle irvitada, siis, fillihakatised, kuulake eesti vanasõna – meie Ralfil punapea, tema süda kole hea.”

„Kole hea? Mina olen kuulnud, et pole hea,” täpsustas Hell Reenale.

„Ja Ralfi asemel on seal vanasõnas Kaie nimi,” meenus Reenalegi.

„Täpselt,” kinnitas Hell.

Kometi peale oli Ralfindus meister, naeru lagistati nii kõvasti, et keegi ei märganudki, kuidas sinine, ultramoodne ZiL-130 peahoone ette tüüris.

„Lahe kutt,” kiitis Reena.

„Ehk liigagi lahe,” arvas Hell.

„Eh, vabatahtlik tola!” ütles tembutaja kohta Manivalde. „Vaadake, auto tuli!” pööras ta seejärel tähelepanu autole ning kustutas suitsu kannu alla, aga ei visanud koni maha, vaid surus selle tikutoosi. Peahoonesine oli ikka püha koht!

Milline sügav bass! Kähisev, kuid ikkagi jõuline. Helli võttis see hääl veidi judisema.

Ja mida tegi lahe koomuskistaar? Hüppas kabiini, sohvri ja õppejõu kõrvale, teised kõik pidid üle serva kasti ronima. Prullakas Reena oli püstihädas, üleval tiris Hell teda kätest, alt lükkasid kolm kursaõde.

„Ei läinudki pooleks,” tõdes Reena kastis.

Eneseiroonia, see on suur asi!